

(2005, 2010 р.), «фінансово–господарська діяльність закладів освіти» (2014 р.).

Проведений аналіз дозволяє зробити наступні висновки. По–перше, виявлені в результаті дослідження склад і пріоритети медійного порядку денного, а також тренди в його змінах, свідчать про нерівномірність медіависвітлення проблем освіти. Відповідно, можна стверджувати про наявність упередженості мас–медіа під час здійснення ними артикуляції інтересів різних верств та груп у сфері освіти. Однак залишається відкритим питання про природу та чинники даної упередженості.

По–друге, увага мас–медіа до проблем сфери освіти є дещо ширшою ніж увага інших акторів, які входять до даної підсистеми державної політики.

По–третє, основним пріоритетом уваги мас–медіа є фінансово–господарська діяльність закладів освіти. Подібну увагу названій проблемі також приділяє парламент України. Тоді як учасники парламентських та президентських виборів найбільшу увагу звертають на інші проблеми освіти.

По–четверте, зміни в увазі мас–медіа до проблем освіти характеризуються симетричністю та інкрементальністю. В першому випадку як зростання уваги, так і одночасне з ним її зменшення спостерігається по відношенню до однакової кількості проблем освіти. В другому випадку значні зміни в медіависвітленні проблем освіти тобто пунктуації зустрічаються в невеликій кількості випадків.

Список використаних джерел

1. Street J. Mass Media, Politics and Democracy / J. Street. – Houndmills, Basingstoke, Hampshire; New York: Palgrave, 2001. – 297 p.
2. Heywood A. Politics / A. Heywood. – [4th ed.]. – New York: Palgrave Macmillan, 2013. – 496 p.
3. McQuail D. Media Performance: Mass Communication and the Public Interest / D. McQuail. – London; Newbury Park, Calif.: Sage Publications, 1992. – 350 p.
4. Hague R. Comparative Government and Politics: An Introduction / R. Hague, M. Harrop. – [6th ed.]. – New York: Palgrave Macmillan, 2004. – 355 p.
5. Говлет М. Дослідження державної політики: цикли та підсистеми політики / М. Говлет, М. Рамеш; пер. з англ. О. Рябова. – Львів: Кальварія, 2004. – 264 с. // Hovlet M. Doslidzhennia derzhavnoi polityky: tsykly ta pidsystemy polityky / M. Hovlet, M. Ramesh; per. z anh. O. Riabova. – Lviv: Kalvariia, 2004. – 264 s.
6. Cobb R. Agenda Building as a Comparative Political Process / R. Cobb, J.–K. Ross, M. H. Ross // The American Political Science Review. – 1976. – Vol.70. – №1. – P.126–138.
7. Walgrave S. The Mass Media's Political Agenda–Setting Power: A Longitudinal Analysis of Media, Parliament, and Government in Belgium (1993 to 2000) / S. Walgrave, St. Soroka, M. Nuytemans // Comparative Political Studies. – 2008. – Vol.41. – №6. – P.814–836.
8. Sabatier P. A. The Advocacy Coalition Framework: Innovations and Clarifications / P. A. Sabatier, Ch. M. Weible // Theories of the policy process / Edited by P. A. Sabatier. – [2nd ed.]. – Boulder.: Westview Press, 2007. – P.189–220.
9. Dearing J. W. Agenda–Setting / J. W. Dearing, E. M. Rogers. – Thousand Oaks, Calif.: Sage, 1996. – 139 p.
10. Baumgartner F. R. Agendas and Instability in American Politics / F. R. Baumgartner, B. D. Jones. – [2nd ed.]. – Chicago: University of Chicago Press, 2009. – 339 p.

Kulyk V. G., lecturer of the Department of philosophy and political science, Central Ukrainian State Pedagogical University named after V. Yunnychenko (Ukraine, Kropyvnytskyi), kulykv@gmail.com

The issues of education on the media agenda: priorities and trends in the attention of mass media

In modern political science the specialized media agenda in the field of public policy has received less attention from the researchers than other varieties of the

agenda. Accordingly, the study of the media agenda in the field of educational policy has both an empirical and theoretical significance. As part of the work, this problem is studied by analyzing the attention of weekly «Dzerkalo tyzhnia» to the problems of education in Ukraine in the period from 1995 until 2014.

In the article, the empirical characteristics of media agenda in the field of educational policy of Ukraine are establishing. For the collection and analysis of data, the content analysis and longitudinal method were used. As a result of the analysis the priorities and trends in the changes of the media agenda of educational policy were found. The attention of mass media to the problems of education is characterized by latitude, symmetry and incrementally.

Keywords: media agenda, educational policy, problems of the sphere of education.

* * *

УДК 327.8

Лук'янова І. В.,

студентка інституту міжнародних відносин, Київський національний університет ім. Тараса Шевченка (Україна, Київ), irina_lukianova16@ukr.net

Вихід Великобританії з ЄС: вплив на ГІБРАЛТАР

Аналізується проблематика виходу Великобританії з ЄС. Розглянуто в історичному контексті питання приєднання Гібралтару до Великобританії. Проаналізовано протиріччя між Великобританією та Іспанією з приводу приналежності Гібралтару. Визначено правові засади статусу Гібралтару у складі Великобританії. З'ясовано позицію Іспанії щодо врегулювання питання навколо Гібралтару. Досліджено вплив Врехі на Гібралтар з огляду на його специфічне геополітичне положення. Зроблено висновок, що вплив виходу Великої Британії з ЄС у випадку Гібралтару буде подібним до того, який матиме місце щодо адміністративно–політичних частин Сполученого Королівства.

Ключові слова: Великобританія, зовнішня політика, ЄС, Гібралтар, внутрішня безпека, референдум, Врехі.

Протягом багатьох століть Великобританія займає одне з найважливіших місць на світовій арені. Вихід Великобританії з ЄС є одним з головних викликів як для самої Великобританії, так і для ЄС, адже вперше в історії цього об'єднання країна вдається до застосування ст.50 Договору про ЄС і реалізує своє право на вихід з організації. Дана подія є безпрецедентним явищем в історії об'єднання, яке матиме наслідки для всіх політичних одиниць країни, включаючи Гібралтар. З огляду на унікальне геополітичне положення Гібралтару як заморської території Великої Британії, право на суверенітет над якою вже протягом декількох століть оскаржується Іспанією, дослідження аспектів майбутньої побудови відносин Гібралтару з ЄС потребує наукових досліджень та є важливим елементом в контексті комплексної характеристики наслідків Врехі.

Проблема Гібралтару досліджувалася в працях як вітчизняних, так і зарубіжних науковців переважно в контексті зовнішньої політики Великої Британії та Іспанії. Серед вітчизняних науковців можна відзначити таких як Ю. Павлишен, О. Лук'янов, авторами зарубіжних праць з даного питання були Д. Тереро, А. дель Вале Гальвес, Дж. Маквістен. Питання відносин Великої Британії та ЄС в вітчизняній політичній науці були висвітлені в працях таких вчених як В. Ю. Крушинський та Т. Л. Яковенко. Широке коло аспектів політики Великобританії стосовно європейської інтеграції також представлено у працях таких зарубіжних науковців: Ф. Кемерон, Д. Оуен, М. Чальмерз.

Мета даної статті – розгляд в історичному контексті статусу Гібралтару у складі Великобританії та аналіз впливу Врехі на Гібралтар.

Процес виходу Великобританії з ЄС матиме вплив не лише на внутрішні регіони Великої Британії, але і на її заморську територію Гібралтар. Дана територія була приєднана до Великої Британії за Утрехтським договором 1713 р. за результатами війни за іспанську спадщину. В 1830 р. Гібралтар отримав статус «заморського володіння Корони», фактично ставши колонією Великобританії. Згідно із статтею 10, Іспанія зобов'язалася передати Гібралтар Англії на «довічні часи» [7]. Водночас угодою передбачено, що Іспанія могла поновити суверенітет над Гібралтаром в разі його втрати Англією, внаслідок чого суверенітет Гібралтару завжди оскаржувався Іспанією. Слід зазначити, що це єдиний випадок у світовій політиці, коли на залежну територію однієї держави претендує інша, обумовлюючи своє право на це положеннями міжнародної угоди [1, с. 48].

Впродовж декількох століть Іспанія не полишала намірів повернути Гібралтар, періодично проводячи масштабні блокади території. Кожен з іспанських урядів ХХ ст. неодноразово проголошував наміри повернути цю територію до складу країни. Геополітичне значення Гібралтару набуло особливої ваги після Другої світової війни, що в першу чергу було пов'язано зі зростанням кількості баз НАТО у Середземному морі. Також після завершення війни на необхідності мілітаризації території стали наголошувати США. В свою чергу, Іспанія не полишала прагнень переглянути статус території, і вже у 1956 році питання про повернення Гібралтару було розглянуто у Комітеті з питань деколонізації ООН [2, с. 20]. Водночас діалог про майбутнє Гібралтару сторони розпочали лише через 10 років, досягнувши згоди провести референдум у 1967 р. Згідно з його результати лише 0,4% виборців висловилися за приєднання до Іспанії. Результати волевиявлення населення виявилися доволі прогнозованими – лише 44 громадянина з 12200 висловилися за приєднання до Іспанії. Такий результат пояснювався як внутрішніми факторами, наприклад, переважанням у складі населення та адміністрації британських підданих, так і зовнішніми – перебуванням при владі в Іспанії режиму Франко.

Попри такі результати референдуму, Іспанія продовжувала вносити питання Гібралтару на розгляд на найвищому міжнародному рівні у Генеральній Асамблеї ООН, у 1968 р. оприлюднивши резолюцію, згідно з якою Велика Британія мала передати Гібралтар під її юрисдикцію. Британський уряд ухилився від виконання цього рішення, пообіцявши переглянути статус території та провести реформи в системі управління Гібралтару, які мали на меті насамперед вилучення його з «переліку територій без самоврядування» ООН [1, с. 47]. Після набуття чинності конституції Гібралтару 1 червня 1969 р. йому фактично було надано самоуправління, але разом з цим територія продовжувала повністю підпорядковуватися британській адміністрації. В преамбулі до цього документу зазначалося, що британський уряд ніколи не піде на укладання угоди, яка б призвела до зміни приналежності Гібралтару [6]. Після прийняття конституції Іспанія вкотре провела блокаду території, яку було знято лише в 1975 р. після смерті Франко [3, с. 388]. В обмін на зняття блокади, Велика Британія погодилася на проведення переговорів щодо статусу Гібралтару у форматі консультацій з

представниками ООН, що завершилося укладанням Лісабонської декларації в 1980 р. Також, внаслідок пріоритетності євроінтеграційного вектору в зовнішній політиці Іспанії, діалог між нею та Великою Британією набув більшої інтенсивності.

Новий виток загострення протиріч між двома країнами з приводу перегляду приналежності Гібралтару відбувся у 1998 році, коли Іспанія наклала вето на прийняття цілого ряду законодавчих актів ЄС. Зокрема, було припинено виконання директив, пов'язаних з кредитними установами, прикордонним контролем, конвенцій про співпрацю у митній справі та перетину кордонів [2, с. 20]. Разом з цим, Іспанія прагнула винести питання Гібралтару на обговорення в рамках самітів ЄС 2001 року, внаслідок чого почалася підготовка так званого «спільного суверенітету» Іспанії та Британії, що мав в основі ідею спільного управління та контролю над військовими базами двома сторонами. Вирішення цього питання планувалося винести на референдум, але внаслідок позиції британського керівництва цю ідею реалізовано не було.

В 2007 р. Гібралтар отримав нову конституцію, відповідно до положень якої питання зовнішньої політики та внутрішньої безпеки передавалися під юрисдикцію виключно британського уряду. В той же час були значно розширені повноваження адміністрації Гібралтару, встановлювався новий порядок відносин з Великою Британією, що означало більшу свободу Гібралтару в прийнятті економічних рішень, а також рішень щодо внутрішньої політики. Водночас, в ключових питаннях Гібралтар залишався повністю підпорядкованим Великій Британії.

Рішення Великої Британії про вихід з ЄС саме по собі створює прецедент. В цьому контексті цікавим моментом є те, що разом з країною–ініціатором виходу відповідне рішення буде розповсюджуватися і на її заморську територію, більшість населення якої, до того ж, проголосувало проти виходу з ЄС. На відміну від інших залежних територій Великої Британії, таких як Нормандські острови або острови Мен, Гібралтар приймав рішення про приєднання до ЄС разом зі Сполученим Королівством у 1973 р.

Статус Гібралтару регулюється статтею 355 (3) Договору про функціонування Європейського Союзу, в якій стверджується, що «Положення Договорів застосовуються до європейських територій, за зовнішні відносини яких відповідає держава–член ЄС». Маючи досить широку компетенцію (фактично всі сфери, крім оборонної та зовнішніх справ), повноваження Гібралтару поширюються на більшість питань ЄС. Гібралтар представлений у Європейському Парламенті, поділяючи виборчий округ з південно–західною Англією. Також Гібралтар має представництво в Брюсселі, але, на відміну від адміністрацій інших автономій, його представники не входять до делегації Великобританії в Раді ЄС.

Підпорядковуючись більшості законам ЄС, Гібралтар не приєднався до Митного союзу ЄС, і зберігає свої власні тарифи. Він входить до внутрішнього ринку ЄС і тому може вільно здійснювати торгівлю послугами з ЄС, включаючи Великобританію. Оскарження суверенітету Гібралтару Іспанією є ключовим фактором, що обумовлює його політику, враховуючи регулярну напруженість на

кордоні, який був закритий в 1969 р. диктатором Франко, і який було відкрито лише після вступу Іспанії до Європейських співтовариств у 1980-х [8, с. 68]. Також існують суперечності з приводу існування та меж територіальних вод Гібралтару. Пропозиції Уряду Великої Британії щодо спільного суверенітету над ними на початку 2000-х років були різко відкинуті Гібралтаром (98% громадян проголосували проти на референдумі у 2002 р.) [5, с. 3]. Європа є важливою для Гібралтару в контексті простору, що забезпечує більш широкі можливості розбудови відносин з Іспанією з огляду на їхнє торговельне минуле. ЄС також виступав у ролі арбітра при виникненні прикордонних спорів.

Історично Гібралтар був військово-морською базою, а суднопластво залишалось головним сектором економіки, але останніми роками він перетворився на центр фінансових послуг та он-лайн геймінгу, які разом дають близько 40% його ВВП [5, с. 8]. Це насамперед пов'язано з режимом низького оподаткування і привабливою законодавчою базою. У той час як у сфері он-лайн геймінгу Гібралтар майже повністю залежить від Великобританії, в секторі фінансових послуг частка Сполученого Королівства складає близько 80% ринку. Решта припадає на країни ЄС, які здійснюють свою діяльність на основі норм Внутрішнього ринку ЄС. Іспанія вказує на те, що Гібралтар є офшором, і це має бути визнано ЄС. Уряд Гібралтару натомість наголошує на тому, що він є юрисдикцією з низьким рівнем оподаткування.

Важливим елементом економічної моделі Гібралтару є положення ЄС про вільне пересування ЄС. Близько 40% працівників постійно перетинають кордон з Іспанією. Трохи більше половини з них є іспанцями, решта – переважно громадяни інших країн ЄС. У 2015 р. на Гібралтар прибуло близько 9,6 млн. туристів, з них 93% – через суходільний кордон. Таким чином, Гібралтар виконує роль важливого економічного драйверу для сусідніх територій регіону, наприклад Андалусії, де потерпають від високого рівня безробіття та низьких доходів. Таке транскордонне співробітництво здійснюється на місцевому рівні за допомогою пропозицій про Європейську транскордонну ініціативу, які були розроблені спеціальним консорціумом у складі місцевих урядів, представників ділових кіл та профспілок з обох боків кордону.

Аналізуючи вплив Brexit на Гібралтар, необхідно зазначити, що на червневому референдумі 2016 р. 96% населення території проголосувало за збереження Великої Британії у складі ЄС [8, с. 75]. Цей показник є вищим, ніж у будь-якому іншому регіоні країни. Також усі партії, підприємства і профспілки Гібралтару рішуче висловилися проти виходу Великобританії з ЄС. Оскільки Гібралтар не представлений у Вестмінстері, він не має змоги приєднатися до «anti-Brexit» коаліції або безпосередньо впливати на запуск Статті 50 або Біллу про вихід. З іншого боку, як і Шотландія, Гібралтар прагне добитися диференційованого підходу щодо подальших відносин з ЄС. Але на відміну від Шотландії, Гібралтар вже має особливі відносини з ЄС.

Найбільшою проблемою для Гібралтар є питання кордону. На відміну від Північної Ірландії, де проблему транскордонного переміщення працівників може бути вирішено шляхом укладення двосторонньої угоди між

Ірландією та Великою Британією, за якої громадяни кожної з країн отримують можливість працювати в іншій, у випадку Гібралтару, відповідна угода має поширюватися і на неіспанських громадян ЄС. Водночас слід зазначити, що Гібралтар вже здійснює прикордонний паспортний контроль як з Іспанією, так і з Великобританією [5, с. 6]. В свою чергу, це означає відсутність ризиків для працівників ЄС, які користуються свободою переміщення для в'їзду до Гібралтару та подальшого виїзду до Іспанії або Великобританії. Отже, не існує жодних технічних перешкод, які могли б завадити Гібралтару здійснювати власну політику щодо питання перетину кордону працівниками, які є громадянами ЄС та Великобританії.

Ще одним важливим питанням для Гібралтару є вільний ринок послуг. Його функціонування визначається регламентом ЄС. Тому в разі виходу Великобританії з Єдиного ринку, питання подальшої діяльності ринку послуг має бути винесене на обговорення з Великобританією. За найгіршого сценарію Гібралтар ризикує втратити 20% своєї торгівлі послугами з ЄС [8, с. 76]. Водночас ринок Великобританії залишається для нього більш важливим. Гібралтар прагне захистити свої позиції і знайти підтримку в Лондоні, автономних територіях та Європі. Задля досягнення цього було утворено спільний двосторонній Міністерський комітет Великобританії та Гібралтару у справах Brexit.

Щодо позиції уряду Іспанії, слід зазначити, що вона полягає в тому, що будь-яке врегулювання навколо Гібралтару повинно відбуватися в рамках двосторонніх переговорів між Іспанією та Великою Британією. Ця позиція знайшла своє відображення в проєкті керівних принципів Європейської Ради від 31 березня 2017 р., де в пункті 22 зазначається наступне: «Після того, як Сполучене Королівство вийде зі складу Європейського Союзу, жодна угода, укладена між ЄС та Сполученим Королівством, не може бути застосована на території Гібралтару без взаємної згоди між Королівством Іспанія та Сполученим Королівством». Слід зазначити, що згідно з керівними принципами ЄС щодо переговорів, що були оприлюднені у квітні 2017 р., ЄС запропонував Іспанії право вето щодо майбутніх відносин між Гібралтаром та ЄС після виходу Великобританії з ЄС [4]. Водночас пропозиція спільного суверенітету над територією, яка була знову висловлена Іспанським урядом, була категорично відкинута як урядом Гібралтару, так і урядом Сполученого Королівства.

Таким чином, на сьогодні питання Гібралтару в контексті виходу Великої Британії з ЄС набуло особливої актуальності з огляду на його специфічне геополітичне положення та юридичну природу. Незважаючи на результати голосування на референдумі, які показали абсолютну підтримку населенням території прагнення залишитися у складі ЄС, реалізація в найближчому майбутньому перегляду управління Гібралтаром, що ініціює іспанська сторона, не є можливим. На нашу думку, вплив виходу Великої Британії з ЄС у випадку Гібралтару буде подібним до того, який матиме місце щодо адміністративно-політичних частин Сполученого Королівства. Подальші дослідження вбачаються в напрямі регіонального аспекту процесу виходу Великобританії з ЄС.

Список використаних джерел

1. Лесіва Н. О. Проблема Гібралтару в контексті відносин Великої Британії та Іспанії (1960–2010 рр.) / Лесіва Н. О. // «Наука. Релігія. Суспільство». – 2011. – №4. – С.47–50.
2. Лук'янов О. П. Проблема Гібралтару в зовнішній політиці Іспанії, 1963–1985 рр.: автореф. дис. ... канд. іст. наук: спец. 07.00.02 / О. П. Лук'янов. – Луганськ, 2003. – 20 с.
3. Павлишена Ю. В. Джерела про характер, особливості та типологію внутрішньополітичної діяльності іспанського франкістського режиму (1939–1975 рр.) / Ю. В. Павлишена // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Історія. – Вінниця: ВДПУ, 2005. – Вип. ІХ. – С.385–389.
4. Brexit: Гібралтар погрожує скасувати права іспанців, якщо Мадрид застосує право вето [Електронний ресурс] // Європейська правда. – 2018. – Режим доступу: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2018/03/16/7078887/>.
5. Macquisten G. The Shape of Gibraltar in the aftermath of Brexit [Електронний ресурс] / George Macquisten // The Bruges Group. – 2017. – Режим доступу: <https://www.brugesgroup.com/images/papers/shapeofgibraltarbretxit.pdf>.
6. The Gibraltar constitution [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.gibraltar.gov.gi/images/stories/PDF/constitution/New Gibraltar Constitution.pdf](http://www.gibraltar.gov.gi/images/stories/PDF/constitution/New%20Gibraltar%20Constitution.pdf)
7. Treaty of Utrecht (1713) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.1911encyclopedia.org/Treaty_of_Utrecht
8. Owen D. British Foreign Policy After Brexit / D. Owen, D. Ludlow, 2017. – 356 p.

References

1. Lesiva N. O. Problema Gibraltaru v konteksti vidnosyn Velykoi' Brytanii' ta Ispanii' (1960–2010 rr.) / Lesiva N. O. // «Nauka. Religija. Suspil'stvo». – 2011. – №4. – S.47–50.
2. Luk'janov O. P. Problema Gibraltaru v zovnishnij polityci Ispanii', 1963–1985 rr.: avtoref. dys. ... kand. ist. nauk: spec. 07.00.02 / O. P. Luk'janov. – Lugansk, 2003. – 20 s.
3. Pavlyshena Ju. V. Dzherela pro harakter, osoblyvosti ta typologiju vnutrishn'opolitychnoi' dijial'nosti ispan's'kogo frankists'kogo rezhyму (1939–1975 rr.) / Ju. V. Pavlyshena // Naukovi zapysky Vinnyč'kogo derzhavnogo pedagogičnogo universytetu imeni Myhajla Kocjubyn's'kogo. Serija: Istorija. – Vinnyčja: VDPU, 2005. – Vyp. IX. – S.385–389.
4. Brexit: Gibraltar pogrozhuje skasuvaty prava ispanciv, jakshho Madryd zastosuje pravo veto [Elektronnyj resurs] // Jevropejs'ka pravda. – 2018. – Rezhym dostupu: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2018/03/16/7078887/>.
5. Macquisten G. The Shape of Gibraltar in the aftermath of Brexit [Elektronnyj resurs] / George Macquisten // The Bruges Group. – 2017. – Rezhym dostupu: <https://www.brugesgroup.com/images/papers/shapeofgibraltarbretxit.pdf>.
6. The Gibraltar constitution [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: [http://www.gibraltar.gov.gi/images/stories/PDF/constitution/New Gibraltar Constitution.pdf](http://www.gibraltar.gov.gi/images/stories/PDF/constitution/New%20Gibraltar%20Constitution.pdf)
7. Treaty of Utrecht (1713) [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: http://www.1911encyclopedia.org/Treaty_of_Utrecht
8. Owen D. British Foreign Policy After Brexit / D. Owen, D. Ludlow, 2017. – 356 p.

Lukyanova I. V., student of the Institute of International Relations, Kyiv National Taras Shevchenko University (Ukraine, Kyiv), irina_lukianova16@ukr.net

UK exit with EU: influence on Gibraltar

The paper analyzes the issue of Brexit. It also considers inclusion of Gibraltar into Great Britain and contradictions between the Great Britain and Spain on its sovereignty. The paper designates legal basis of the status of Gibraltar into Great Britain. It explains attitude of Spain towards solving the issue of Gibraltar. Influence of Brexit on Gibraltar in view of its specific geopolitical position. The paper concludes that influence of Brexit on Gibraltar will be similar to that which will take place in case of administrative and political parts of the United Kingdom.

Keywords: Great Britain, foreign policy, the EU, Gibraltar, internal policy, referendum, Brexit.

* * *

УДК 327.7

Мамедли Х.,
докторант, Інститут Філософії
Національної Академії Наук Азербайджана
(Азербайджан, Баку), matlabm@yandex.ru

ПОЛИТИКО–ФИЛОСОФСКИЕ АСПЕКТЫ ТРАДИЦИОННОСТИ И СОВРЕМЕННОСТИ В ПОЛИТИКЕ МОДЕРНИЗАЦИИ АЗЕРБАЙДЖАНСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

Освещены конкретные особенности концепции модернизации Азербайджана, роль либеральных и консервативных ценностей в современных процессах модернизации и политике в стране. Азербайджанизм можно охарактеризовать как смесь консервативных, либеральных и социалистических идей и ценностей, рассматривается как главная идеологическая и философская основа для политики модернизации в Азербайджане. В статье защищается такая позиция, что либеральные и консервативные ценности и принципы должны иметь сбалансированное место в концепциях модернизации страны для обеспечения успешного и устойчивого развития. Поэтому существует потребность в комплексном подходе к теории модернизации и американизму как на академическом, так и на общественном уровнях.

Ключевые слова: модернизация, либерализм, традиционность, демократия, национальная идеология, азербайджанство.

(стаття друкується мовою оригіналу)

Процесс модернизации в Азербайджане сопровождается конкуренцией двух социокультурных тенденций в мире. Один из них основан на ценностях индивидуализма западной цивилизации, а другой формируется на корпоративно коллективных ценностях восточной цивилизации. Успешная модернизация для Азербайджана может быть достигнута путем правильного синтеза этих двух систем ценностей.

Как и в других постсоветских обществах, процесс модернизации в Азербайджане происходит параллельно и во взаимодействии с глобализацией, интеграции в мировое сообщество, либерализации, демократизации и ряде других мировых процессов. Исторический опыт показывает, что те страны, которые завершили этап модернизации, находятся в более удобном положении в процессе глобализации. Поэтому главной задачей, стоящей перед развивающимися странами, является быстрая модернизация [1, с. 222].

В конце 1980–х и начале 1990–х годов, когда социалистическая система рухнула, две важные задачи стояли перед новыми независимыми государствами:

1) переход к новой политической системе, то есть к демократии и экономической системе, т.е. рыночной экономике, в рамках политической и экономической модернизации;

2) осуществлять этот процесс с учетом национальных интересов, не попадая под абсолютное влияние Западного мира или любой другой внешней силы, и добиться независимого государственного строительства.

Академик Р. Мехдиев показал три основные функции национальной модернизации в переходных обществах. Каждая из этих функций является сложным и продолжительным процессом и представляет собой важный элемент общего процесса модернизации [2, с. 66]:

1) Изменение и повышение политической культуры общества и сознания административного управления;

2) Коррекция массового сознания со стороны руководства сообщества, то есть введение либерально–демократических ценностей в массовое сознание, для постепенного искоренения и устранения идей и